

۲۰۲۰/۰۱/۲۸

غوټ جانباز

اسرار دیپلوماسی

تاریخ روابط دو جانبه افغانستان و ایالات متحده امریکا

(۱۹۵۵-۱۹۱۹)

قسمت چهاردهم

نویسندگان: - گ. یژوف - پ. کرپینکو

مترجم: غوث جانباز ترجمه و تخلص: غوث جانباز

۱۴

خبر عبور ریل حامل هیأت افغانی تحت ریاست محمود طرزی از شهر لاهور، میان اهالی آن مناطق غوغا برپا کرده بود. حین رسیدن ریل حامل افغان ها صدها هندوستانی در ایستگاه ها به استقبال آن می شتافتند. انگلیس ها که از تکرار قیام ها و شورش های ضد برتانیه که در اخیر جنگ دوم جهانی هندوستان را فرا گرفته بود هراس داشتند ریل حامل افغان ها را در ایستگاه های دور دست و خلوت برای تیل گیری و اكمال مواد خوراکی متوقف می ساختند.

کابل در زمان مورد بحث به مرکز مبارزین هندوستانی که به خاطر استقلال می رزمیدند، مبدل گردیده بود. مبارزین مذکور در کابل "حکومت مؤقت هندوستان را در تبعید" بنیان گذاشتند. (۲۰) حین مذاکرات در ماسوری، برتانیه کبیر یک بار دیگر حق افغانستان را برای پیشبرد مستقل روابط خارجی به رسمیت شناخت. در عین زمان بین طرفین مناقشه در مورد حقوق پشتون های آنسوی خط "دیورند" عرض اندام نمود. جانب افغان اصرار می ورزید تا استقلال مساوی برای پشتون هایی هر دو طرف خط "دیورند" از طرف انگلیس ها به رسمیت شناخته شود، اما با مخالفت شدید برتانوی ها روبرو می گردید.

دور بعدی مذاکرات در جنوری ۱۹۲۱ در کابل به راه افتید. مذاکرات به سختی پیش می رفت. انگلیس ها چند بار تهدید کردند که مذاکرات را قطع خواهند کرد. منابع افغانی تأکید می کنند که اعلیحضرت امان الله خان و وزیر خارجه دولت افغانستان محمود طرزی شکار فشارهایی انگلیس ها نشده و به خدمه ها هدایت دادند تا بکس های اعضای هیأت انگلستان را از هوتل بیرون ببرند. انگلیس ها به نوبه خود خاطر نشان می سازند که افغان ها صرف زمانی به ادامه مذاکرات تن دادند که آنها تهدید به قصد ترک کابل را کردند. (۲۱) پس از مذاکرات طویل و دلگیر به تاریخ ۲۲ نوامبر ۱۹۲۱ معاهده "تأمین روابط همسایگی میان افغانستان و برتانیه" در شهر کابل به امضاء رسید. هنگام مذاکرات جانب افغانی سعی می کرد تا مناطق پشتون نشین در قلمرو هند برتانوی خود مختاری کسب نموده و موقف مذکور از طرف برتانوی ها به رسمیت شناخته شود. در عین حال جانب افغان تأکید می کرد تا در خصوص تعیین سرنوشت پشتون های هند برتانوی حق تعیین موقف آنها، یا حداقل صلاحیت حل و فصل امور قضایی و دینی به امیر افغان سپرده شود. جانب انگلستان با تقاضاهای افغانستان مخالفت کرد. در نتیجه، انگلیس ها "بزرگمنشانه نیت نیک خویش را" در برابر پشتون ها مشروط به اجتناب از حملات خصمانه ساختند. (۲۲)

بدین ترتیب افغانستان با آنکه موفق نشد حمایت خود را از پشتون های ماورای دیورند با هند برتانوی تأمین نماید، لیکن استقلال افغانستان به صورت قطع و با تمام صراحت در معاهده تسجیل یافت و این یک پیروزی عظیم بود. لارڈ کرزون، وزیر امور خارجه برتانیه کبیر مخالف سرسخت استقلال افغانستان بود. افغانستان منبهد دیگر ساحة نفوذ برتانوی ها نبود.

معاهده مذکور یک سلسله موارد منفی دیگر را نیز برای افغانستان در قبال داشت. به طور مثال حکومت افغانستان برخلاف مواد معاهده ۱۹۲۱ با اتحاد شوروی، مکلف می گردید تا از افتتاح دفاتر قنصلی روسیه در قندهار و غزنی خودداری نماید.

انگلستان در بدل وعده داد که در انتقال مواد ساختمانی و دیگر اجناس و اموال برای توسعه افغانستان همکاری کند و حق ترانزیت انتقال اسلحه را به افغانستان از طریق قلمروی هند برتانوی پذیرفت. البته این موارد را می توان برای افغانستان مثبت ارزیابی نمود. در عین حال مطابق مفاد معاهده دو جانبه، تادیه سببایدی، ارسال اسلحه و مهمات به افغانستان متوقف می گردید. (۲۳)

نحوه برخورد اعلیحضرت امان الله خان را با برتانیه کبیر پس از انعقاد معاهده ۱۹۲۱ نمیتوان همگون نامید. امان الله خان در شروع، قیام های پشتون ها را علیه هند برتانوی تشویق و حمایت می کرد، به آنها اسلحه می فرستاد و به دسته های قیام کنندگان اجازه میداد تا در افغانستان جابجا شوند.

به مرور زمان هراس و عدم اعتماد بالای روسیه شوروی و سپس اتحاد شوروی موضعگیری شاه امان الله را تغییر میداد. انصافاً عدم اعتماد اعلیحضرت امان الله بی بنیاد نبود. سیاست خارجی روسیه در مورد افغانستان فاقد تسلسل بود. در دسمبر ۱۹۱۹ سفیر روسیه شوروی "یاکف سوریش" به کابل آمد. مقامات

روسیه حین تعیین "یاکه سوریخ" به حیث سفیر هدایت داده بودند تا "مانع انعقاد معاهده صلح میان افغانستان و برتانیة کبیر گردد" و از " هرگونه وسایل " کار بگیرد تا تصادم جدید نظامی بین این دو کشور رخ بدهد. به تاریخ ۲۲ اکتوبر ۱۹۱۹ دو روز قبل از سفر سوریخ به کابل، جنرال فرونزی، قوماندان عمومی جبهات ترکستان از مسکو به تاشکند رسید.

ادامه دارد...

**** * * * * *

تذکر: هرگاه خوانندگان محترم متمایل باشند که نبشته ها و مطالب دیگری از این نویسنده را مطالعه کنند، می توانند با اجرای "کلیک" بر عکس نویسنده در صفحه مقالات، به فهرست "آرشیف" شان رهنمائی شوند!

اسرار دیپلوماسی تاریخ روابط افغانستان و امریکا قسمت چهاردهم

